صراط مستقیم

١٣٢٦

اخطار :
مسلکمزه موافق آثار جدیده مع الممنونیه قبول اولنور
درج ایدلمه‌ین آثار اعاده اولنماز

محل اداره :
درسعادتده باب عالی جوارنده
دائرهٔ مخصوصه

دین، فلسفه، علوم، حقوق، ادبیات وسیاسیاتدن وبالخاصه گرك سیاسی دگرك اجتماعی ومدنی احوال وشئون اسلامیه‌دن بحث ایدر وهفته‌ده بر نشر اولنور.

آبونه بدلی

		سنه‌لکی	التی آیلغی	
ممالك عثمانیه	ایچون	٦٥	٣٥	غروش
روسیه	«	٦،٥	٣،٥	روبله
سائر ممالك اجنبیه	«	١٧	٩	فرانق

صاحب ومؤسسلری :
ابو العلا زین العابدین ـ ح. اشرف ادیب

تاریخ تأسیسی
١٠ تموز ٣٢٤

درسعادتده نسخه‌سی ٥٠ پاره‌در

قیرله‌دن مقوا بورو ایله گوندریلیرسه سنوی
٢٠ غروش فضله آلنیر

عدد : ١٠٣ ١٩ شعبان ٣٢٨ پنجشنبه ١٢ اغستوس ٣٢٦ دردنجی جلد

اولکی اجتهاد وغیرتلرینی ، جـدیت وحمیتلرینی اونوته‌رق تنبللکه ، عطالته باشـلادیلر . اوزرلرینه فقر وضرورت چوکدی . بربرینـه دوشدیلر، یکدیکرینك عدو بی‌امانی اولدیلر. بونك نتیجهٔ وخیمه‌سی اوله‌رق اراده‌کی رابطهٔ اخوت پارچه‌لنـدی . دون بربریله ولی حمیم درجه‌سنده دوست اولانلر، بوکون عدو مبین درجه‌سنده یکدیکرینه دشمن اولدیلر. آرالرنده نزاع وفزاع آرتدی.اوکجه‌مجادلات ومخاصمات قوایله باشلادی. کیت کیده بوحال باشـقه بررنك کسب ایتدی. بودفعه مجادله؛ لساندن قلنجه کچدی. یکدیکریله محاربه‌یه باشلادیلر . مسلمان قلنجیله مسلمان قانی اقدیلر. برمسلمان دولتی‌طرفندن دیکر مسلمان دولتی محو ایدلدی . بوصورتله نه‌قدر حکومات اسلامیه نابود اولدی .

ایشته‌بونلری، بوقدر بیوك بردنائتی التزامه سوق ایدن شی نه‌در؟ طبیعی، هرشیئك غیر متناهی اولان اسباب باعثه‌سی اولدیغی کبی‌بونك‌ده متعدد اسبابی اوله‌بیلور . فقط بویله موضوعلرده اسباب متفرعه‌نك بر کونا اهمیتی یوقدر ! اصـل ایش علل تامه واسـباب کلیه‌ده‌در . بز بوخصوصه‌دائراولان‌فکرمزی کله‌جکده‌انشاءالله تفصیل‌ایله‌بیان‌ایدرز.

روسیه: سامارا: ته‌بدویده نمونةالاصلاح مکتبی‌مدیری

عاقل

صردریا : آق مسجد شهرندن :

محترم صراط مستقیم اداره‌سنه

کوندریلن‌محترم صراط مستقیم هیچ بوزولمیه‌رق واصل اولدی . کمال‌مسرتله قانه قانه اوقودم. صراط مستقیمه یازیلقده اولان خطبه‌لر بزم طرفلرده هریرده تاتارجه‌یه ترجمه‌اولونه‌رق منبرلرده‌اوقونمقده‌در. عالم اسلام ایچون پك فائده‌لی اولان صراط مستقیم محررلرینه تشکرلر ایدرز . سیاح شهیر عبدالرشید افندی حضرتلرینك قونفرانسـلرینی اوقویان نویه ورهمیـا محررلری البته ، قولرایه طوتولمش قدس هاجیلری کبی تتره‌مکده‌درلر . انشاءالله بورانك احوالنه عائد بعض خبرلر کوندریرم . باقی جمله قارداشلره سلاملرایدرز. **عبدالستار**

پکین‌دن :

محترم صراط مستقیم ادارهٔ علیه‌سنه

کمال‌تبجیل‌ایله هیئت تحریریهٔ حکیمانه‌کزه دعالر ایدر وموفقیتکزی تمنی ایلرم. دائماملت اسلامیه ودولت عثمانیه‌یه نافع واتحاد اهل‌توحید ایچون سعی وغیرت ایله مجتهد اولدیغکز معلوم انامدر .

بوکره «واو وان» آدرسـنه شرف وارد اولان غایت مؤثر ومشوق‌معارف‌اوله‌رق برقطعه ترکی‌العباره تحریراتکز مومی‌الیه واو وانك النده منظور حقیرانه‌م اولدی. طبیعی‌چینلیلر ترکجه بیلمدکلری ایچون تحریرات مذکوره‌عرب وچین لسانلرینه‌ترجمه اولنوب‌غزته‌لر ایله نشری مقرردر . غزته‌نك مدیری مسـلماندر ، صوك درجه‌ده دولت علیه‌یه‌محب برذاتدر . وان آخون‌احترامات قلبیه‌لرینی‌تقدیم‌ایدییور. محترم صراط مستقیم واصل اولونجه لازم اولان بحثلری ترجمه ایدوب (آی کوپاو) غزته‌سیله نشراولنه‌جقدر. باقی‌احترامات‌داعیانه‌ملك قبولی مسترحمدر .

فی ١٨ تموز سنه ٣٢٦

پکینده وخطهٔ چینیه‌ده علوم دینیه نشرینه مأمور

علی رضا

هندستان مسلمانلرینه آچیق مکتوب

انکلیز اسارت واستبدادی‌آلتنده أزیلن ، وقایع وشئون جهاندن انجق انکلیزلرك تلقین ایتدکلری صورتده خبردار اوله‌بیلوب حقایق احوالدن غافل اولان بیچاره هندلی مسـلمان قارداشلرمز دارالخلافه‌ده‌کی انقلاب مشروع حقنده‌ده انکلیز آژانسلرندن‌آلدقلری غریب غریب خبرلرله دوچار یأس‌وفتور اولمشلردی ؛ اخیراً دارالخلافه‌یی تشریف ایدن هندسـتان اعیان وافاضلندن مشیر حسین قدوئی افندی حضرتلری رأی‌العین حقیقت حالی کوره‌رك صوك درجه‌لرده ممنون ومسرور اولمش ومشاهداتنی احتساساتی هندلی قارداشلره بیلدیرمك اوزره اردو لسانیله شو مکتوبی یازه‌رق اداره‌خانه‌مزه براقش، ولوندره‌یه متوجهاً کچن هفته شهرمزدن مفارقت ایلمشدر .

میرا دوباره سفر جای خلافت

سنه ١٩٠٦ کی بعد مین پهر اوسی‌مهینه مین اسلامبول پهونچا۔ اوس زمانه سی‌یه زمانه کسقدر مختلف تهار وه شخصی اور وہی حد درجه کی مسـتبده دور کا وقت تهاـ اوریه حریت اور مجهی اندیشه هی حد درجه کی حریت کا زمانه هی ـ گو مصطفی پاشـا (سر حد عثمانی) پر پهونچکر اسباب کی دیکه بهال اول زمانه هی کی طرح تهی ـ لیکن قسـطنطنیه کی استیشن پر پهونچکر مطلق تفتیش نه هوئی ـ یه پهیلا فرق تهاجو ظاهر هوا ـ

اگر مین مفصـل کیفیت اپنی قیام کی لکهون تو ایك ضخیم کتاب هو جاوی اسلئی صرف اوس اثرکو ظاهر کرتا هون جواس مرتبه یهان انی سی میری قلب پر هوا ـ

هندستان مین جدید انقلاب کی‌ایك پهلو کو نهایت نفرت سی مسلمانون نی دیکها هی ـ اور مجهی معلوم هوا هی که دوسری جگه مسلمانون نی بهی پسند نهین کیا ـ وه پهلو مذهبی مسـاوات کاهی ـ مسلمانان عالم کویه اندیشـه پیدا هوا تها اور ایك حدتك بجا بهی تها که نئی دور مین اس سلطنت اسـلامی کا رنك مبـادا کهین بالکل یوروپی یا نصرانی نه هو جاوی ـ اور خلافت‌کو سلطنت سی علیحده‌نه کردین ـ سب سی زیاده وحشت جو هندستان مین انقلاب سی پیدا هوئی تهی اسی اندیشه‌سی‌تهی ـ جب‌که اول انقلاب طرز حکومت مین هوا تو مسلمانان هند نی خوشیان کین ـ لیکن جب دوسرا انقلاب هوا اورنه صرف سلطان سابق بلکه خلافت کی توهین کی گئی اور عسـکرنی حریت کی جوش مین جاوبجا کا خیال نه‌رکهاخلیفه‌اور علما کی تذلیل‌کی اوس وقت‌مسلمانان هند مین ایك جوش خلاف اس دور کی پیدا هوگیا ـ اورنه پیدا هو جانی کی کوئی وجه بهی نه تهی جب هم اسکومدنظر رکهین که جو تعلق اس دولت سی مسلمانان عالم کوهی ـ جوچیز اس‌سلطنت‌کودنیا کی

سب سی زیاده اهم ونمودار ووسیع سلطنت بناتی هی — وه یه هی که یهان کا پادشاه خلیفة المسلمین وخادم الحرمین هی — اگر اوس پادشاه کی یه حیثیت مذهبی متادی جاوی — اگروه صرف عثمانی پادشاه ره جاوین تو مسلمانان عالم کو اون سی کوئی سروکار نه رهیگا —

مین حیرت مین تها که مدبران جدید مملکت عثمانی نه نی کیونکر اس امر کو نظر انداز کردیا هی که او نکی دولت کی اهمیت کا جزوقوی هی خلافت اور مین یهان زحمت اوتها کر اسی خیال سی ایا که خود اپنی انکه سی یهان کی حالت دیکهون — اور ممکن هو تو اپنی کمزور اواز بهی جو سر تا سر همدردی اسلامی سی مملو هی اون کانون تك پهونچائون جن کا سنا اثر پیدا کری — خوش قسمتی سی مجهی یهان اوس کانگرس مین بهی شرکت کا موقع ملا جو عثمانی بیره جهاز کی درستی کی لئی هرجانب ملك کی باشندون کی مرخصین سی ساخت هوا تها اور ادارهٔ بحریه مین اجلاس کرتاتها — اوس کانگرس کا صدر مین نی ایك عالم پایاجو اس عربی لباس مین تهی — جو کمیتی اوس کانگرس کی لئی یهاز قائم هوئی تهی اسکی رئس بهی عربی جغا بهی تهی — جس جوش سی مهمیری موجودکی پر تمام اعضانی جیرز دین اوس سی مجهی گو ذاتی حیثیت سی ندامت هوئی که مین اوس جوش کا مستحق نهین لیکن اس خیال سی اطمینان وخوشی هوئی که مسلمانون مین اخوت اسلامی کا جوش موجود هی — اور اس دور پر یی ایك الزام ضرور بیجاتها که اوسنی اخوت اسلامی کومتادیا — مین جون جون مدبرین ملك سی ملاقی هوا اوسی قدر مجهپر ایك کیفیت اطمینانی غالب هوتی گئی —

کچه شبهه نهین که سربر اوردکان قوم بی عقل نهین هین اور وه جانتی هین که جای خلافت کوکم زور کرنا نه صرف مذهباً ایك بدعت هوگی بلکه سیاسةً بهی — شیخ الاسلام موسی کاظم افندی (جنسی مجهی ملاقات کا شرف پهلی بهی حاصل تها) سی مین نی دیرتك گفتگو کی اور ممدوح نی صاف صاف کها که خلیفة المسلمین کی جگه هماری سبکی انکهون اور سرون پرهی — همنی در اصل رجعت کی هی خلافت راشده کی طرف — عام طور پر مشهور هی که اس وقت اس دولت کی عنان حکومت فوج کی هاتهه مین هی — فوج محمود شوکت پاشا کی قبض مین هی مین نی اون سی بهی ملاقات کی اور اونکو بهی غافل نهین پایار — اور نه اسلامی جوش سی بی بهره — عام طور پر رئس مبعوثان احمد رضا بك کی قوت واقتدار کا حال بهی معلوم هی — یه پریس مین مدتون جلا وطن رهی اور مسلمانان هندکو انکی بابت قوی شبهه تها که یه خلافت کی ناچیز مسمجهتی هونکی — ین نی اورسی بهی ملاقات کی اورنکو احوال هندسی باخبرادر خلافت کی اثر ناچیز سمجهتی هونکی — مین نی ادرسمی بهی ملاقات کی اورنکو احوال هندسی باخبر ادر خلافت کاید پایا —

عالم اسلام کاسب سی زبر دست هم خیال مین نی سید محمد عارف بك سابق والی بصره کو پایا جنکی دل مین حب دین مبین کابی وهی جوش هی جیسا چاهئی هی — اور اکر دور جدید نی اونکی اثر کو قبول کیا تو اس دولت کو اس قدر زبروست معنوی و اخلاقی امداد مسلمانان عالم سی ملیکی کی اس کی طرف کسی دوسری طاقت کو نکاه کرم سی دیکهنی کی جرئت نه پریکی — مین مسلمانان عالم کو عام طور پر اور خصوصا مسلمانان هندکو اسکا اطمینان دلاتا هون که اس ملك کی سربر آورده اراکین ومدبرین کا خیال هرگز خلافت کوگزند پهونچانی کانهین هی — بلکه اونکی کوشش یه اب بهی هی که بدستور سابق اوسکی وقعت کو قائم رکهین — مین نی اپنی آنکه سی دیکها که کماندار فوج [فیلد مارشال] لرائی پرجانی سی پهلی شیخ الاسلام کی خدمت مین دعا کی لئی حاضر هوا — مین نی یه بهی دیکها که صدر اعظم کی سیاحت پرجانی کی حالت مین وکلا [کبینت] کی ریاست صدارت بدستور شیخ الاسلام هی کودی گئی —

هم لوکون کو معلوم هی که اس دولت کی حکومت دنیا مین سب سی اهم ترین هی — هرمذهب وملت وقوم کی لوك یهان هین — هرقسم کی تهذیب کی پابند هردرجه تهذیب پر —

هم کو یه بهی معلوم هی که اس وقت بهی یورپ مین زیر دست قوتی هین جو نه صرف ترکی دولت سی بلکه اسلام سی ترسان هین اور نهین چاهتین که عثمانی حکومت کویا اسلامی سلطنت کو ترقی هو —

هم کو اس بات کو بهی نه بهولنا چاهئی که جذبهٔ حریت مساوات اخوت محض الك لفظول کی اعلان سی قوم مین نهین پیدا هو جاتا — جذبهٔ اخوت جوسب سی ضروری جذبه حکومت مشروطیه کی کامیابی کی لئی هی سب سی زیاده دشواری ودقت سی پیدا هوتا هی —

هم کو یه بهی یادر کهنا چاهئی که حریت اومساوات کی غلط استعمال کری کار جهان طبیعتاً عوام الناس کوهو هی — حریت آزاد منشی او مساوات بد نظمی وسوءادبی مین مبدل هوجاتی هین اوراخوت کی بجای خصومت قومی وملی پیدا هوجاتی هی

هم کو یه بهی یاد رکهنا چاهئی که حریت او مساوات کی غلطها استعمال کرنی کار جهان طبیعتاً عوام الناس کوهوتاهی — حریت آز او نستی اور مساوات بد نظمی وسؤ ادبی مین مبدل هوجانی هین اور اخوت کی بجای خصومت قومی وملی پیدا هوجانی هی —

اس دولت کو این سب اندیشون کا سابقه هی — اوریه وقته کچه شبهه نهین که اس دولت کی لئی نازکترین هی —

نه صرف عوام نی بلکه خواص نی بهی کچه شبهه نهین که هیجان اور جوش مین آ کر غلطیان کی هین — لیکن جوبات قابل اطمینان هی وه یه که اون غلطیون سی اکا بر قوم ومدبران ملك آگاه هوگئی معلوم هوتی هین — اور اونکی نیت اون غلطیون کی اصلاح کی طرف آماده معلوم هونی هی — « صراط المستقیم » اپنا کام مضبوطی سی کر رها هی اور راه راست کو دکها رها هی —

هم مسلمانون کا یه فرض هی که خلیفه کی طرف اس جوش سی رجوع هون که خلافت کو گزند پهونچانا کسی قوت دنیاوی کی خواه وه مسلمانون هی کی کیون نه هو ممکن نه هو — ،

مشیر حسین قدوای

۱۳ را لست سنه ۱۹۱۰ع — از اسلامبول